

Лісова Т.В.,

**доцент кафедри земельного та аграрного права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

За роки земельної реформи відбулося істотне погіршення якісного стану земельного фонду, що може викликати катастрофічні наслідки як для навколишнього природного середовища, так і для здоров'я людини, розвитку національної економіки тощо.

Деградація земель та опустелювання є одними з найбільш серйозних викликів для сталого розвитку країни, які спричиняють істотні проблеми екологічного і соціально-економічного характеру.

Як зазначають спеціалісти у сфері земельних ресурсів, посилення деградаційних процесів щодо земель в Україні відбувається внаслідок порушення екологічно збалансованого співвідношення між основними видами земельних угідь, використання недосконалих технологій у сільському господарстві, промисловості, енергетиці, транспортній та інших галузях господарства, орієнтацію короткострокових економічних прибутків без врахування природоохоронної складової та негативних наслідків у довгостроковій перспективі [1, с. 23].

Основними причинами зазначеного є не лише безгосподарне ставлення до землі, тривала відсутність реального власника, недосконалі технології обробітку землі, недотримання науково обґрунтованих систем ведення землеробства, зокрема, недотримання сівозмін, внесення недостатньої кількості органічних добрив, низький науково-технічний рівень проектування, будівництва та експлуатації меліоративних систем, дефіцит та недосконала

система використання мінеральних добрив, невиконання природоохоронних, комплексно-меліоративних, протиерозійних та інших заходів, а й відсутність Загальнодержавної програми використання й охорони земель.

Доцільно зазначити, що сьогодні на державному рівні здійснюються спроби боротьби із негативними явищами у сфері земельних ресурсів. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 271-р було затверджено Національний план щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням.

Слід наголосити, що в Європейському Союзі приблизно з кінця минулого століття значно позвинулася діяльність з охорони ґрунтів, опрацьовано різномасштабні ґрунтові карти, у більшості країн здійснюється систематичний моніторинг стану ґрунтового покриву, виокремлено території з несприятливим станом ґрунтів для впровадження особливого режиму їх використання; створено інформаційно-аналітичні центри, ухвалено низку програмних, нормативних і різноманітних директивних документів, створено європейську асоціацію ґрунтових суспільств (EASSS), європейську інформаційну систему про ґрунти (EUSIS) [2, с. 368].

Слід зазначити, що сьогодні в Україні зроблено перші кроки на шляху оновлення системи моніторингу земельних відносин. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 639 було затверджено Порядок реалізації пілотного проекту щодо проведення моніторингу земельних відносин, який визначає механізм взаємного обміну інформацією між суб'єктами інформаційної взаємодії з метою систематизації та узагальнення інформації про володіння, користування і розпорядження земельними ділянками шляхом проведення моніторингу земельних відносин, а також перелік відомостей, обмін якими може здійснюватися у процесі такої взаємодії.

Вагому роль у здійсненні європейської ґрунтозахисної політики відіграє атлас ґрунтів Європи, що містить інформацію про стан ґрунтів, їх генетичні властивості, можливі заходи їх захисту [3].

Більшість країн приєдналися до європейських ґрунтоохоронних ініціатив. В Україні ж європейський досвід має бути покладено в основу реалізації власної ґрунтової політики. Як слушно зазначають представники ґрунтознавчої науки, в Україні за роки незалежності так і не створено механізму збереження родючості ґрунтів [2, с. 378].

Таким чином, в умовах погіршення кризового стану земель необхідно поширювати ґрунтоохоронні агротехнології, забезпечити зменшення хімічного та механічного навантаження на ґрунти, запровадити заходи з відновлення якісного стану деградованих та малопродуктивних земель. Найближчим часом слід завершити розробку Загальнодержавної програми використання та охорони земель, у якій необхідно визначити склад й обсяги першочергових і перспективних заходів з використання й охорони земель, джерела ресурсного забезпечення їх реалізації. Крім того, в державі необхідно розбудовувати дієвий економічний механізм охорони та відновлення земель.

Список використаних джерел:

1. Колмаз Ю. Опустелювання – одна з найтривожніших проблем сучасності. *Землевпорядний вісник*. 2013. № 6. С. 22 – 24.
2. Медведєв В.В. Досвід реалізації “європейської ґрунтової політики”. *Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти*: монографія / ред. С.А. Балюк, А.В. Кучер. Харків: Смугаста типографія, 2015. С. 368 – 379.
3. Soil Atlas of Europe / L. Montanarella, O. Nestroy, V. Medvedev et al.; European Soil Bureau Network European Comission. Rome, 2005. P. 128.